

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobkyně: **Ing. et Ing. S. P.**, zast. JUDr. Martinem Halahijou, advokátem se sídlem třída Kpt. Jaroše 1844/28, Brno, proti žalovanému: **velitel 74. mechanizovaného praporu**, se sídlem Vojenský útvar 6142, Sokolovská, Bučovice, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 2. 2024, č. j. 31 A 96/2023-35,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 2. 2024, č. j. 31 A 96/2023-35, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Předmětem projednávané věci je překvapivé rozhodnutí krajského soudu a nejasnost, čeho se žalobkyně podanou žalobou domáhá.

[2] Žalobou ze dne 20. 10. 2023 označenou jako „Žaloba o ochraně před nezákonným zásahem“ žalobkyně brojila proti vydání Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání při zániku služebního poměru podle § 23 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vojácích z povolání“), ze dne 30. 6. 2023 a založení tohoto potvrzení do jejího osobního spisu, jelikož bylo vydáno nezákonně bez její žádosti a jeho lživý obsah představuje reálnou překážku pro její potenciální další zaměstnání. Konkrétně žalobkyně navrhla, aby krajský soud zrušil uvedené potvrzení a uložil služebnímu orgánu „povinnost skartovat či zničit každé neoprávněné a nezákonné Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání Žalobkyně“. Jako žalovaného žalobkyně označila Ministerstvo obrany a žalobu doručila Městskému soudu v Praze.

[3] Městský soud usnesením ze dne 26. 10. 2023, č. j. 10 A 133/2023-16, žalobkyni poučil o svém názoru, že žalovaným služebním orgánem je velitel 74. mechanizovaného praporu, který Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání vyhotovil, a vyzval ji

k opravě označení žalovaného správního orgánu. Žalobkyně osobu žalovaného změnila a městský soud následně usnesením ze dne 9. 11. 2023, č. j. 10 A 133/2023-28, věc postoupil Krajskému soudu v Brně.

[4] Krajský soud výše nadepsaným usnesením žalobu odmítl jako nepřípustnou podle § 85 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Dospěl k závěru, že žalobkyně se nejprve měla obrátit na správce či zpracovatele osobních údajů se žádostí o odstranění závadného stavu podle § 49 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zpracování osobních údajů“), nikoliv podat přímo zásahovou zápůřčí žalobu. Proti výsledku vyřízení žádosti se pak může bránit zásahovou žalobou.

II. Obsah kasační stížnosti, vyjádření žalovaného a repliky žalobkyně

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla výše označené usnesení krajského soudu kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Navrhla zrušit napadené usnesení, Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání i jiné obdobné potvrzení, které se může ve spise nacházet, případně uložit žalovanému toto hodnocení zrušit a vyjmout z osobního spisu stěžovatelky. Alternativně stěžovatelka navrhla zrušit napadené usnesení a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení s tím, aby Nejvyšší správní soud vydal závazné stanovisko v meritu věci. Rovněž požádala, aby Nejvyšší správní soud uložil žalovanému povinnost zrušit a skartovat negativní či jiné hodnocení vydané bez její žádosti i z jiných evidencí a nevyhotovovat a nezakládat jiné hodnocení bez její písemné žádosti. Nakonec navrhla, aby jí byla přiznána náhrada nákladů řízení.

[6] Stěžovatelka trvá na projednání své zásahové žaloby a „zrušení *faktického úkonu (zásahu) žalovaného*“ pro přímý rozpor se zákonem. Vydání hodnocení považuje za zneužití pravomocí služebního orgánu. Krajský soud žalobu odmítl z hrubě formalistických důvodů, nesprávně posoudil otázky charakteru zásahové žaloby, užití jiných právních prostředků a použitelnost zákona o zpracování osobních údajů.

[7] Stěžovatelka nesouhlasí, že nevyužila veškerých jiných právních prostředků ke zjednání nápravy. Krajský soud mohl rozhodnout o zrušení hodnocení, neboť v napadeném usnesení shledal jeho přímý rozpor se zákonem. Úvahu krajského soudu, že vydané hodnocení stěžovatelka nehodlá použít ve vztahu ke třetím osobám, nemůže tak být zasaženo do její právní sféry, považuje stěžovatelka za nerelevantní, nepřiléhavou a v rozporu se smyslem hodnocení dle § 23 zákona o vojácích z povolání.

[8] Stěžovatelka zdůraznila „výklad *subsidiarity jiných právních prostředků*“ v usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 11. 2017, č. j. 7 As 155/2015-160, č. 3687/2018 Sb. NSS, se kterým je krajský soud v bodě 16. napadeného usnesení v rozporu. Dle stěžovatelky se jedná o faktický zásah ukončený, jehož domnělé či reálné důsledky trvají. Samotný zásah (sepsání hodnocení) byl dokončen, soud proto musí postupovat i bez absolutního vyčerpání všech jiných prostředků ochrany. Uvedla, že opravný prostředek nepřiznává ani Základní řád ozbrojených sil či Rozkaz ministra obrany č. 63/2015 a že v budoucnu nelze po vojácích a vojákyních požadovat, aby znali nazpaměť celý právní řád a využívali 100 % právních předpisů, a po laické veřejnosti nelze požadovat extenzivní znalost judikatury.

pokračování

[9] Namítla, že krajský soud pochybil v posouzení žalobou uplatněného nároku. Stěžovatelka nepožaduje vymazání osobních údajů, naopak má zájem na jejich pravdivém a celistvém uchování. Požaduje zrušení nezákonného faktického úkonu. Vydané hodnocení přitom nezpracovává osobní údaje ve smyslu § 2a zákona o vojácích z povolání, ale obsahuje subjektivní a úmyslně poškozující shrnutí a hodnocení žalovaného vydané bez výslovné písemné žádosti stěžovatelky. Zopakovala, že krajský soud neměl vyhledávat, proč zásahovou žalobu nepřipustit a nerozhodnout ve prospěch stěžovatelky.

[10] Stěžovatelka se závěrem vyjádřila ke speciálnímu postavení žalovaného, setrvala na „*přímé aplikovatelnosti zásahové žaloby*“, označila za „*surrealistický*“ závěr hodnocení, že: „*Jmenovaná si o hodnocení před ukončením služebního poměru nepožádala, přesto bylo zpracováno*“, a požádala o nařízení ústního jednání, na kterém může přiblížit skutkový stav a relevantní okolnosti. Spor má navíc význam přesahující individuální zájem stěžovatelky a může sloužit k nápravě vadného stavu u mnoha jiných vojáků a vojaček.

[11] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že je na stěžovatelce, zda uvedené hodnocení předá potenciálnímu zaměstnavateli či nikoliv. Žalovaný není oprávněn hodnocení sdělovat jiným zaměstnavatelům a osobní spis stěžovatelky vedený u Krajského vojenského velitelství Brno může být předán pouze v souladu s právními předpisy. Hodnocení dle žalovaného obsahuje pouze objektivní doložitelné skutečnosti a jeho podkladem byla předchozí služební hodnocení stěžovatelky. Nestandardnost v postupech stěžovatelky při uzavírání osobního spisu lze spatřovat v umožnění vložení dokumentů, které běžně obsahem spisů nebývají (například osobní dopisy, dokumenty adresované velení Armády ČR), a v neomezeném přístupu ke svému osobnímu spisu jakožto náčelnice personální skupiny. Závěrem žalovaný uvedl, že služební orgány mají rozšířené pravomoci k nakládání s osobními údaji a tvrzení stěžovatelky týkající se speciálního postavení Armády ČR jsou jejími subjektivními názory. Služební poměr vojáka z povolání je svou povahou odlišný od soukromoprávního pracovněprávního poměru, ale ochrana práv vojáků rozhodně není fakticky omezena. Žalovaný navrhl kasační stížnost zamítnout jako nedůvodnou.

[12] Stěžovatelka zaslala k vyjádření žalovaného repliku. Uvedla, že žalovaný se jen účelově vyhýbá základnímu faktu, že postupoval v rozporu se zákonem. Neuvedl jediný argument, proč by tak mohl postupovat i přes výslovné ustanovení zákona. Zdůraznila bezvýslednost řízení dle zákona o zpracování osobních údajů a vyjádřila se k nepravdivosti hodnocení a jeho následkům. Ke tvrzením žalovaného v jeho vyjádření uvedla, že jako náčelnice personální skupiny vždy postupovala v souladu se zákony, vnitřními předpisy, nařízeními a se svým služebním zařazením. Poukázala na to, že projevy šikany se na útvaru vyskytly i vůči jiným osobám, které postupovaly shodně jako stěžovatelka, což doložila jejich podněty ministryni obrany. Zopakovala, že v projednávané věci nejde o zpracování osobních údajů, ale o nezákonný postup žalovaného, který v přímém rozporu se zákonem vyhotovil hodnocení a neoprávněně zasáhl do chráněných zájmů stěžovatelky. Závěrem uvedla, že sám „*soud je svědkem nemoci, kterou je Armáda ČR stížena*“, nynější řízení sledují vojáci, vojačky a občanskí zaměstnanci nejen z Bučovic a stěžovatelka i po konci své služby nadále plní složený slib vojáka z povolání, který v replice citovala.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[13] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, z důvodů, které zákon připouští, a stěžovatelka je zastoupena advokátem (§ 102 a násl. s. ř. s.). Poté přistoupil k přezkumu usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů. Ověřil také, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[14] Kasační stížnost je důvodná.

[15] Nejvyšší správní soud před vlastním posouzením věci uvádí, že neshledal důvod ve věci nařít jednání, jak stěžovatelka žádala. Podle § 109 odst. 2 s. ř. s. [o] *kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání. Považuje-li to za vhodné nebo provádí-li dokazování, nařídí k projednání kasační stížnosti jednání.* Jelikož Nejvyšší správní soud v nyní projednávané věci neprováděl dokazování a neshledal ani jiný důvod, pro který by bylo vhodné jednání nařít, rozhodl ve věci v souladu s citovaným § 109 odst. 2 s. ř. s. bez jednání.

[16] Ve věci samé stěžovatelka brojí proti vydání potvrzení podle § 23 zákona o vojácích z povolání, dle kterého [p]ři *zániku služebního poměru je služební orgán povinen vydat na žádost vojáka nejpozději dnem zániku služebního poměru potvrzení o službě a písemné hodnocení, ve kterém musí být vyhodnocen celý průběh služebního poměru.* Stěžovatelka trvá na tom, že žalovaný vydal Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání neoprávněně, nezákonně, navíc je nepravdivé, proto se domáhá jeho zrušení, a nesouhlasí s krajským soudem, že před podáním zásahové žaloby měla nejprve vyčerpat žádost podle zákona o zpracování osobních údajů. Namítá, že vymazání osobních údajů nepožadovala.

[17] Podle § 82 s. ř. s. [k]aždý, *kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.*

[18] Podle § 85 s. ř. s. [ž]aloba *je nepřipustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky; to neplatí v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný.* Z uvedeného plyne, že vyčerpání jiných opravných prostředků je třeba zkoumat toliko v případě tzv. zápůřčí zásahové žaloby, tj. směřující proti stále trvajícím zásahům (srov. též usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 5. 12. 2017, č. j. 1 Afs 58/2017-42, č. 3686/2018 Sb. NSS, odst. [49], nebo rozsudek NSS ze dne 24. 3. 2022, č. j. 9 Afs 6/2022-32, odst. [20]).

[19] Krajský soud žalobu odmítl jako zápůřčí z důvodu, že stěžovatelka nevyčerpala jiné opravné prostředky ve smyslu § 85 s. ř. s., konkrétně žádost o odstranění závadného stavu podle § 49 odst. 1 zákona o zpracování osobních údajů. Nejvyšší správní soud shledal takové rozhodnutí krajského soudu překvapivým.

pokračování

[20] Z obsahu žaloby na č. l. 1 až 8 spisu krajského soudu nevyplývá, že by směřovala proti evidenci osobních údajů. Stěžovatelka to potvrzuje v kasační stížnosti. V tomto ohledu se tedy odůvodnění napadeného usnesení míjí se žalobními důvody, proto je toto usnesení nepřezkoumatelné podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. a Nejvyšší správní soud jej zrušil.

[21] Nejvyšší správní soud zároveň shledal, že není jednoznačně zřejmé, čeho se stěžovatelka podanou žalobou ve skutečnosti domáhá. Krajský soud žalobu posoudil jako zápůrčí, dle kasačního soudu však není jasné, zda se stěžovatelka domáhá ochrany proti zásahu trvajícím (založení, existenci Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání v osobním spise stěžovatelky), nebo již ukončenému (toliko vydání potvrzení jako jednorázový úkon).

[22] Není ani zřejmé, zda stěžovatelka zásah spatřuje již v samotném vydání potvrzení bez ohledu na jeho obsah, anebo brojí též proti obsahu Potvrzení o službě a hodnocení vojáka z povolání a domáhá se jeho změny. Krajský soud v bodě 9. napadeného usnesení konstatoval, že stěžovatelka nebrojí proti věcné nesprávnosti potvrzení, nepožaduje jeho konkrétní úpravu. V žalobě (bod 7.) ovšem tvrdila, že obsah potvrzení je lživý, účelový a nadmíru škodlivý a v kasační stížnosti v reakci právě na závěr krajského soudu v bodě 9. napadeného usnesení uvedla, že má zájem na pravdivém a celistvém uchování údajů, což by mohlo svědčit o faktickém domáhání se změny obsahu potvrzení. Zároveň však lze přisvědčit krajskému soudu, že stěžovatelka nepožaduje konkrétní úpravu potvrzení – opakovaně uvádí, že žalovaný nebyl oprávněn potvrzení vydat, neboť si o něj nepožádala, a požaduje jeho zrušení. V kasační stížnosti se výslovně dovolává „*zrušení nezákonného faktického úkonu*“. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že „*zrušit*“ zásah, faktický úkon, není z povahy věci možné. Ostatně již krajský soud v bodě 16. napadeného usnesení uvedl, že § 87 s. ř. s. neumožňuje „*zrušit*“ hodnocení při zániku služebního poměru ani uložit žalovanému jakékoliv povinnosti k blíže neurčeným jiným hodnocením stěžovatelky, jak uváděla v petitu své žaloby (shodně též bod 34. žaloby, jakož i kasační stížnost).

[23] S ohledem na všechny uvedené skutečnosti krajský soud v dalším řízení postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s. vyjasní, čeho se stěžovatelka žalobou domáhá, a podle výsledku žalobu znovu posoudí.

[24] Za této situace by bylo předčasné zabývat se správností věcného posouzení krajského soudu, tj. nevyčerpáním jiných prostředků nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s. ze strany stěžovatelky, konkrétně žádosti dle § 49 zákona o zpracování osobních údajů. Nejvyšší správní soud se proto této otázky, jakož ani ostatním v kasační stížnosti uplatněným námitkám, blíže nevěnoval.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení krajského soudu zrušil (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu zde uvedeným (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[26] O náhradě nákladů řízení rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. října 2024

JUDr. Radan Malík
předseda senátu